

УДК 343.131.5

Вікторія Вікторівна ГОЛОБОРОДЬКО,

*здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Аліна Григорівна ГАРКУША,

*старший викладач кафедри кримінально процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМА ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ, РІШЕНЬ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Процесуальний порядок та підстави оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора висвітлені в параграфі першому глави 26 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України), зокрема у ст. 303–308 КПК України. У ст. 303 КПК України визначено перелік з 11 позицій, щодо рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені. Також стаття вказує на те, хто має право на оскарження цих процесуальних дій під час досудового розслідування [1, с. 1].

У 2017 році Вищий спеціалізований суд України з питань розгляду цивільних і кримінальних справ видав «Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування». Суд зазначає, що «окремі процесуальні аспекти регламентовані недостатньо чітко, а в окремих випадках недосконало сформульовано норми, які регулюють порядок вчинення дій та прийняття рішень, фактичне недотримання якого і призводить до звернення осіб з відповідними скаргами» [2, с. 1]. Таким чином, згадана тема є актуальною для вивчення, оскільки судова гілка влади та вищі судові органи України разом із законодавцями намагаються регулювати згадані процеси.

У процесуальному порядку та підставам оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора присвячено чимало монографій, підручників та інших досліджень

науковців. Вперше питанню оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора у розгорнутому вигляді розглянуто у листі Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 листопада 2012 року «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» [3, с. 1].

Питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого та прокурора досліджували такі науковці як: Д. М. Валігура (щодо закриття кримінального провадження) [4, с. 131–135], Т. В. Корчева (щодо проблемних питань таких оскаржень) [5, с. 179–184], І. М. Одинцова (оскарження захистом на етапі досудового розслідування та його особливості) [6, с. 307–312], С. О. Пшенічко (загальні поняття під час оскарження) [7, с. 741–748], А. Р. Туманянц (конкретизація механізму реалізації права на оскарження) [8, с. 142–145] та ін.

За останній час (2018–2019 роки) видано чимало спеціальних досліджень, що вивчають вузьку тематику саме у розрізі оскарження по нормам 26 глави КПК. Маємо з цього переліку зазначити працю В. І. Шестакова, в якій узагальнюється інформація про предмет оскарження у висвітлюваній тематиці [9, с. 131–140].

КПК України зазначає, що скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, окрім згаданого вище переліку, не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді. Однак не всі науковці погоджуються із правильністю трактування законодавцями норм права і забезпечення змагальності у цьому випадку. Важливо зазначити, що можливість оскаржити, а значить зупинити чи якимось чином призупинити всі дії під час досудового розслідування «паралізуватиме розслідування та розкриття злочинів» [10, с. 139], оскільки замість виконання своїх функцій щодо розкриття неправомірних дій, правоохоронці змушені будуть витрачати свій робочий час виключно на відвернення загроз зупинити провадження як таке. Такі дії не завжди можуть спонукатися пошуком справедливого розгляду питання, а іноді можуть мати на меті спробу відвести від справедливого покарання злочинця, спрямувати фізичну енергію слідчого чи прокурора на судову тяганину.

Разом з тим чинний процесуальний кодекс виключив можливість оскарження рішення про затримання особи, що на думку деяких дослідників звужує «межі судового контролю за

законністю прийняття уповноваженим органом рішення про затримання особи за підозрою». Досудове розслідування на думку дослідників-правників є найбільш вразливим з точки зору порушення прав людини і громадянина [11, с. 375–380].

Однак це може бути спірним твердженням, адже чинний текст КПК дає інші, не менш дієві можливості оскаржити дії слідчого та прокурора для відвернення порушення прав і свобод людини. Новації КПК спрямовані на зайву і недоречну для оперативного розкриття злочинів, формалізацію, усунення ризиків, які можуть тиснути на слідчого чи прокурора під час ухвалення рішень. Такі форми допоможуть «усунути корупційні ризики у правозастосовній діяльності на її початковому етапі».

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.11.2019).

2. Гулько Б. І., Луспеник Д. Д. Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування // Ліга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00212.html (дата звернення: 16.11.2019).

3. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Вищ. спеціаліз. суду України з розгляду цивіл. і кримін. справ від 09.11.2012 № 1640/0/4-12 : ред. від 09.11.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12> (дата звернення: 16.11.2019).

4. Валігура Д. М. Оскарження рішення про закриття кримінального провадження під час досудового розслідування. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2013. № 2. С. 131–135.

5. Корчева Т. В. Щодо проблем реалізації особою права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування. *Форум права*. 2016. № 4. С. 179–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_4_29 (дата звернення: 16.11.2019).

6. Одинцова І. М. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності на досудовому розслідуванні стороною захисту. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 307–312.

7. Пшенічко С. О. Загальні положення оскарження та розгляду скарг у досудовому провадженні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 67. С. 741–748.

8. Туманянц А. Р. Окремі проблеми реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. Вип. 12 (2). С. 142–145.

9. Макаров М. А. Оскарження слідчому судді рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2 (2). С. 217–221.

10. Шестаков В. І. Рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора як предмет оскарження у кримінальному провадженні. *Форум права*. 2018. № 3. С. 131–140. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1412007>.

11. Трофименко В. Кримінальна процесуальна форма в контексті сучасної кримінальної процесуальної політики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1. С. 131.

Одержано 19.11.2019

УДК 357(477)

Андрій Олександрович ДЕМЧЕНКО,

курсант групи Ф4-201 факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

доцент кафедри адміністративного права та процесу

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ

Реформування системи МВС України є логічним продовженням розбудови української держави, її демократизації та європеїзації. Швидкість розвитку змін, які відбуваються